

A'
MAGYAR NYELVNEK
A'
MAGYAR HAZÁBAN
VALÓ
SZÜKSÉGES VOLTÁT TARGYAZÓ
HAZAFIUI
ELMÉLKEDÉS.

ÍRTA
VÉDRES ISTVÁN.

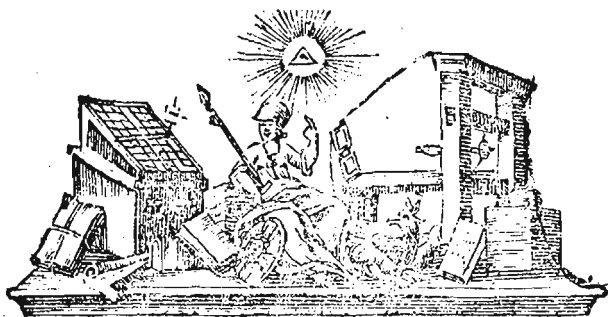

Harmadik Kiadás.

KASSÁN,
ELLINGER JÁNOS' BETŰIVEL,
1807.

**Non volentis , neque currentis sed
miserentis est Dei.**

S. Paul. ad Rom. Cap. 9. vs. 16.

Ha gondolatainkat azon tündér állapotunk-
ra függesztjük, mellyre jutottunk volna:
ha Nemzetünk Kezdetben mindjárt az Euró-
pai Keresztény Szokásoknak felvételével
maga tulajdon Anyanyelvét, nem pedig a'
Deákot vette volna Hazánk előkelő Dolgai-
nak folytatására; bizonyára azon ditsőségnek
tündöklő pólzán, mellyre már több Európai
Nemzetek feljutottak, a' Magyarok is hatal-
massan fenyeskednének. De mivel ebben Ró-
mának a' régi, és csak az akkori időkhöz
alkalmaztatott Lakkormányja gátot vetett;
és észre vehetetlenül elmellőzte más Orszá-
goknak is Anyanyelvek virágzásából szár-
mazó Ditsőségeket; nem tsuda, ha mi is olly
későre ébredünk fel, — és sok Törődéseink
után vehettyük le nyakunkból azon Nemze-
tek Természete ellen való Igát, melly minket
a' Deák Nyelv tanulására; Országunk doi-
dainak rajta való folytatására; és a' magunk
Anyanyelvének csak a' Kapa, Kasza körül
munkálódók számára való kárhoztatására
kényszerített. Gyönyörű Példa az, mellyet
előnkbe adnak Frantzia, Anglia, Olasz, és
Német Országok, mellyek minekutánna észre
vették volna, hogy a' Keresztényi Vallásnak

megörökösítésére szükségtelen legyen már továbbá a' Deák Nyelv, a' magok Anyanyelvek is a' Görök és Deák Nyelveknek értése által elegendő tökéletességre, és kipallérozottásra jutott, Hazájokfiai a' józan Tudományokat, és Mesterségeket Anyanyelveken írják és közlik a' Hazával: egyesültt erejeket olly Nemes Szándéknak bétellyesítésére fordították, mellyet egyedül csak a' józan Lak-kormány és gondolkodás remeki találmányának lehet tulajdonítani. Azon törekedtek tudni illik; hogy Nemzeti Nyelveket a' bilintsből szabadságba; a' magánofságból Királyi Udvarba helyheztesék; és a' Deák Nyelv miatt a' tudatlanságnak, és együgyűségnek borongó fellegeit a' Nemzetnek szemei elől elofzlásák. Béis tellyesedett kívánságok, reménységek felett szaporodván iparkodásoknak kellemetes gyümöltsei: mert bőven megnyervén azt, a' mire törekedtek: Anyanyelveknek virágzása a' Szomszéd, és más kül Országokéjén győzedelmeskedvén, idegen Nemzeteket szeretetekre, tanulásokra, és a' mi több — még Tanítatásokrais felgerjesztett. Megszerzették Nemzetjeknek azt az eggyetlenegy kintseis, melly őket boldogokká, örökké fenmaradandókká, és az egélz Világ előtt esméretessékké teszi. Egy Szóval közel vannak azon Tárgyhoz, melly felé a' józan Szabadságnak kellemetes Birtoka után szüntelen igyekszik az emberi Nem, tudniillik: a' *Tökéletességhez és Halhatatlansághoz.*

Mi tette *Athenát* és *Rómát* olly nevezetessékké a' Világban, mint Anya Nyelvek Virágzása, mellyel még a' mostan élő Nemzetektől is elragadják a' borostyán Koszorúkat.

Híres

Híres Lakofaikat ugyan a' kegyetlen fors az élő Nemzetek Könyvéből kitorúlhetette; de Anyanyelvek virágzása által oda jutottak mégis, a' hová a' mostanában élő Nemzetek, izzadva törekeznek. A' Tzelták tsak valami homályos Emlékezetben, vagy éppen elfelejtve nyugofsznak; holott amazok' Idejeknek frífs Képeit még mostis elevenen képzelgettyük. Őket Anyanyelvek virágzása tette idejekben tökéletessékké, és a' mi időnkre mint halhatatlanokat által hozta; ezeket pedig annak megvetése a' seledékenységnek fetét tengerével béborította. Egyedül Anyanyelvek virágzásával juthattak arra a' régi *Olafz* és *Görög* Országoknak nevezetes Lakofai, hogy (valamint a' józan Szabadság, úgy a' Böltességis közönséges lévén Várolaik Kőfalaik között) nem tsak kényen kedven arathatták szerentséjeket, és érezhették bóldogságokat, hanem hogy azon tökéletességetis, melly (mint egy határján lévén az emberi iparkodásnak) tovább menni lenkit nem enged, az egész emberi Nemzet Ditsőtségére elérhették.

A' Kerészteny Világnak tsak nem az utóbbi Századjáig a' Deák Nyelv uralkodott majd egész Európában, és a' Nemzetek elméjét kötve tartotta, mellyet az eleinte való vadság, pallérozatlanság, és a' Kerésztenyi Vallásnak felvétele tett némünémüképpen szükségessé; de ugyan tsak idővel (noha nem olly régen) az *Olafzok*, a' kiknek a' Deák Nyelvis tulajdonok, pártot ütének legelsőbenis; nem tekéntvén arra, hogy abból vették minden tudományokat, annak halhatatlan beszéllői az ő híres Attyaik vóltanak; a' mostani Nyelvekhez való szeretetek, meggyőzte Őleik

hamvaihoz való kötelelségeket. Azon Nyelvet, melly a' *Longobárdusok* és más koborló Népeknek velek való öfzve keveredéséből származott, vettékfel eszközül Nemzetteiknek a' legkésőbb maradandó emberi Nemelési való híresítésére. Ezen bölts Meíttereknek fokkal Szerentséffebb Tanítványi a' Frantziák, minekutánna Anyanyelveket tettek volna az idegen Deák Nyelv helyyébe, annyira mentek, és olly Szerentsés lépést tett fzigalmatofságok utánn Anyanyelvek virágzása, hogy tsak rövid idő alatt majd minden Európai Királyi Udvarok szállásokba fogadták, és magok tulajdon Anya Nyelveket megvetvén, az idegen Frantzia Nyelvnek imádták ditsőséjét. Angliának kevéllysége szégyenlette, 's egyfzersmind írigyette a' Frantzia Nemzetnek ezen Szerentséjét: azértis büntetéffel tiltottam meg Országában az idegen Nyelvnek nyilvános Gyakorlását. Mit nyert evvel? A' legmélyebb Tudományokért Anglus Nyelvet kellett más Nemzeteknek tanulni; és az ő tökéletességeikben való rész vevésért Országába a' temérdek kintseket behordani. Német Ország ezek példájának követésével menyire ment legyen, jobban tudjuk, minthogy azt tsak emlíeniis kellefék egy Magyarnek. Alig töltel ötven Elztendeje a' *Német Nemzeti Litteratura* gyakorlásának: mégis már a' fenn említett Nemzetek Nyelvével majd tsak nem hasonló tökéleteségre és ditsőségre emelkedett. Kedves Hazám! rajtad van a' Sor, hogy más Nemzeteknek, kiket követhetetlen példás vitézségeddel fokkal felül haladsz; a' Nemzeti Magyar Anyanyelvednek az idegen Deák helyett való bévételében, mind az Ország,

Polgári és Katonai Rendek dolgainak folytatásában; mind a' józan Tudományok és Mesterségek; mind pedig a' jó Erköltés és Vallás tanításában ditsőséges példáját kövessed. Te se retteny meg azon nehézségtől, mellyet a' Deák Nyelvnek majd nyóltz Izás Elztendőkig vólt gyakorlása szerezhet fiainak: Mert ha az *Olaszoknak, Anglusoknak, Frantziáknak,* és még a' *Németeknek* is Nemzeti Nyelvek közönségessé való tétele alkalmatosságával hasonló nehézséget kellett meggyőzni; gondold hogy Magyaraid! a' te kedves Magyaraid! elégtelenek lésznek annak megsemmisítésére?

Nem olly sovány és tökéletlen a' mi édes Anyanyelvünk, hogy arra Hazánk Törvényei helyessen által ne tétetődhetnének: mert azt már tudós Magyarink' megmutatták szembetünő képpen, hogy a' mélyebb Tudományokra is alkalmas, és minden külföldi Nyelvekkel egyet erő legyen; sokban pedig azokat felül haladó, úgy hogy némelly Ásiai ritkasági, rendes szépségi, és természeti szíveket ébreztető méltósági, az Idegeneket is némünémű Bámúlásra gerjesztették, és nem ok nélkül ellenünk pirongató ítéletre kényszerítették: miért tudniillik mi — „*A' külső árnyékon kapván, a' Kontzot elejtyük!* — — Ha egyszer TÖRVÉNYES KÖNYVEINK Magyar Nyelvre lésznek fordítatva, és az Ország Gyűlésétől helybe hagyatva legkissebb nehézséget sem fognak érezni. Ügyészleink a' Perek folytatásában, sem Biráink azokrúl teendő Végzéseikben. A' mi az Ország Törvényeit, a' Tagok és Rendek szabadságát, és a' magános Uraságoknak Jussaikat illeti, azokban hasonló

képpen semmi olyas nem találtatik, a' mi elijelzhetne bennünket a' Deák Nyelv elpártolásától, és Anyanyelvünknek természeti helyibe való béiktatásától: mert ha más Nemzetek az Ország mindenféle dolgainak folytatásától eltilthatták a' Deák Nyelvet; miért nem tselekedhetnénk mi Magyarok éppen azt? Láttuk úgye', hogy a' Német Nyelvnek béhozattatáa egyfizeribe eltörlötte a' Deák Nyelvnek majd minden szükségét; és élzre vettük, hogy elegendő képpen végbeis vitte annak kötelelségét; miért nem vihetné tehát Nemzeti Nyelvünk végbe mind azt, a' mire tsak a' *Deák*, *Német*, és más idegen Nemzetek Nyelve alkalmas? — Nincs egyéb híjjánofságunk, tsak hogy: (megkell vallanunk szégyenünkre —) Sokan vannak Országunkban és pedig a' főbb 's tehetösebb Magyaraink közül, a' kik illy formán beszélnek. „*Én ugyan Magyar vagyok és értékis valamit magyarul, de — nem tudok beszélni; tetsék az Úrnak Deákúl elé adni a' dolgát*“ — — Mi a' Német Nyelvet egyedül tsak azért útáltukmeg, mert Termézetünk, és Törvényünk ellen lévén, bennünk undorodást, és boszszónkodást okozott; de ha Anyanyelvünket megütáljuk, édes Nemzetünk ajakitúl eltiltjuk; mivel fogjuk magunkat a' Világ előtt mentegeetni? melly valamint eddig, úgy mostis egyforma érzésből szemünkre hánnya ezen dologban kurta előre való látásunkat. — Olly mostoha szülöttyei már ezután tsak nem lészünk tulajdon Nemzétünknek, hogy édes Anyanyelvünket tsak nem tsetsemös magzaintkólis eltiltsuk, és azokat más idegen és Nemzetünkhez minden érdem, és közösülés nél-

nélkül érkezett Nemzet Nyelvének Tanulásá-
ra kényszerítsük! — —

Ha azon Szabadságot, mellyel az idegen Deák Nyelv Hazánkban édes Anyanyelvünk felett bir, meghatározzukis: ha az Ország dolgainak folytatásától eltiltván, tsak a' Tudólok számára engedjükis; azért mégis megmarad Országunkban, valamint Európának minden Tartományában megvagyon; de tsak úgy, mint valamelly régiség, a' melly érdemiért tiszteltetik; és a' tudósfabbaktól tanulztatik azért, hogy azon kintsek, mellyeket fokféle Nemzetek külömbféle tudományokban belé rejtettek, a' Világgal közöltesse. Ebben mind azon által megne ütközzünk: mert ha a' Magyar mostani Világban mélyebben tanulni akar; okos, és a' Tudományokban járás kíván lenni; legkissebb Tár a' Deák Nyelv: *Anglushoz, Frantziához, Olaszhoz, Némethez* kell folytamodnunk azoknak megtudására, a' mellyeket a' találmányos emberi Nem a' Világ Táblaira felmettzegetett.

Mivel nem szükölködünk már olly Férjfiak nélkül, a' kik mind a' Tudományoknak, és Mesterségeknek mindenféle Nemeiben jártafok; mind pedig a' külső Nemzetek Nyelvében tanúltak, úgy annyira, hogy azok előttünk semmi feltalált titkaikat elnem rejthetik; nem szükölködünk azok nélkül se, a' kik Nemzeti Magyar Nyelvünket olly tökéletesen, és pallérozottan beszélik, hogy általok az, *Anglus, Frantzia, 's a' t.* Nyelveknek édes Magyar Nyelvünkben valóságos mását szemlélhesük; mi van egyéb hátra, mint hogy olly Dolognak végbevitelére iparkodjunk *mellynek Vízontagsági a' Nemzetnek Szabad-*
a 5 sága-

ságával és Ditsőséggével (mellyek valóságos Böldogsági a' Nemzetnek) egy úton vándorolnak.

Akkor fényeskedett Róma a' Ditsőségnek kevély Trónusán, a' mikor Anyanyelvének virágzáfa Tullius idejében legnagyobb tökéletességre emelkedett; szabadsága, melly Romulus idejétől fogva a' Városnak építése után majd hét száz Esztendeig bimbózott, csak akkor felkelhetett ki kellemetes nyilására, a' midőn Olasz Országának külömbfele Nemzettségi, Nyelveket az uralkodó Nemzet Nyelvével felváltották: a' Görögöt, melly eddig az ékeffen Szóllásnak Múltrája, Róma Naggyainak, és Tudóffainak közös Nyelve vala, Országokból kitiltották. De éppen akkor, a' midőn Tzézár, az a' híres Római Polgár, a' ki még magának Rómánakis meggyőzője volt, tulajdon édes Hazájának szabadságit öfzve rontotta; a' közös Birodalomból magános Hatalmat épített: Szabad Rómát szolgájává tette; akkor mondóm Nyelveis arany idejéből kiesett, és végre olly sárba tapodtatott, mellyben Nemzetének minden előbbeni Ditsősége és természetí Méltósága Anyanyelvével együtt elpusztult; és pedig úgy annyira, hogy csak némelly öfzve roskadt épületeinek mohos hantyaiból, egynehány megmaradott Könyveinek rongyos, s szű oite leveleiből esmérhettyük hajdani fok együtt élő Nemzeteken, s mezfsze elterjedt Országokon való Birodalmokat, és csak nem az egész Világon való fő uralkodó hatalmokat. A' mikor Görög Országának Szabadságát a' dühösködő Mahomet Fanatizmusza szolgasággal felváltotta volna; akkor az a' Grátiák
Nyel-

Nyelveis az Üldözésnek tárgyává válaftztott. És valaminthogy akkor híres Napkeleti Császári Birodalom lemmivé tétettetett; úgy az egész Görög Nemzetis Nyelvével együtt annyira eltörültetett, hogy tsak kevelen maradtak légyen közzülök, 's azokis Európán keresztül kasúl vándorolni kéntelenítették; kiket némelly Uralkodók' Könyörületelége szállásokba fogadott ugyan; de Nyelvekkel együtt tsak addig ápolgathatott; még a' Terméftzetnek rendes ki szabott Idejét einem érték. Elvezett velek az a' Nyelv, mellynek diribb darabb Maradványit mostis annyira tsudáljuk; de egyftzersmind elvezett az a' Ditsőségis, melly Görög Országnek Lakoffait valaha méltán kényeztette. Itt nem szóllok édes Nemzetünkről egy ftzótis: mert a' nélkülis tudjuk, hogy minekutánna mi magunk, noha tsak az idegen Deák Nyelvnek árnyékában finlödö Anyanyelvünket vezftegetni, és a' ftomszéd idegenek Nyelvével felváltani kezdettük; egyftzeribe a' magános hatalom felállott, Szabadságinknak édes Anyanyelvünkkel együt gyökerestül való kiirtást, és az örök semmiségbe való tafztítást parantsolni bátorkodott — ha nem hogy:

Soha sem lett *Róma* addig Világ Afzfzonya, még Anyanyelvének virágzása, a' Tudományoknak és Mesterségeknek titkait ki nem nyilatkoztatta az ő Polgárjainak. Görög Ország sem neveztetett addig a' Tudományok, és Böltseltség nevelő Annyának, még az *Egyptus*, *Kaldéai*, *Fenitziai* Nyelvekben vóltak nálok elrejtve a' Tudományok; hanem a' midön Nemzeti Nyelvek Szabadsága felkerült és mindenre alkalmaztatott, akkor mutattákmeg,
mit

mit tehet egy emberi Elme, mellynek megfuttatására térséges mező adattatik.

Az Anglus Nemzet Igazgatásának, és Polgári állapotjának mostani mivólta akkor készítettett, midőn már a' Nemzeti Nyelvnek virágzása Hazafiaival az egyet értést megfzerettette; minden részre való hajlást elhagyattott; külömbkülömbféle Geniufokat 's Természeteket levetkeztetett; és tsak a' Hazához, 's Nemzethez való egyesültt szeretetet oltotta Szívekbe. A' Frantziákis nem külömben akkor készitik állapottyoknak híres újj remekét; a' midőn Nemzeti Nyelvek olly tellyes mindenféle tudományos és mesterséges Könyvekkel: és olly eggyformán beszéltetik minde- nektől, hogy a' Parlamentumnak végzési a' Községtőlis megértessenek; és Anyanyelveken olvasott Könyvekből szívott Tudományok szerént megis rostáltassanak. A' nagy Német Ország Fejedelmének kötése sem esett olly Világban, a' midőn a' mély Tudományok tsak olly Nyelveken íratattak és taníttattak, mellyeknek értése egynéhány Személyek szentséges titka vala; hanem ollyankor, a' midőn a' Nemzeti Nyelvnek gyakorlása annyira ment, hogy magok a' Fejedelmek se szégyenlettek többé Anyanyelveken beszélni. Mi Magyarok a' kik Anyanyelvünkben még tsak alig kezdénk magyarosodni, máris olly Dolgokat hányunk, vetünk, faggatunk, felzegetünk, mellyek hogyha tökéletességre mehetnek, erősebb lábra fogjuk állítani bölcsőségunkat, mintsem tették Eleink, a' kik édes Anyanyelvünknel többre betsülték az idegen Deák Nyelvet.

A' Nemzeti Nyelvnek virágzása, és közönséges alkalmaztatása hintegeti leginkább a' józan Tudományokat a' Nemzetek szíveibe, mellyek által fogantatik benne az Okofság, 's ez hozza osztán gyümölsül a' Böltsétséget. Ez pedig azaz egyetlen egy kintse az emberi Nemzetnek, mellyel elsőseget nyér az egész Természeten, mellynek mivel egyéb tzelja nintsen az emberre való nézve, hanem csak a' Böldség; melly szükséges minden úton módon ötet vadálszunk! és úttyait, mellyek által tulajdonunkká tehetjük elfoglalunk! merő öröm és gyönyörűség élni ott a' hol a' Böltsétség ül a' Nemzetek Itélő székébe; ott valóban a' tökéletességnek, és halhatatlanságnak Királyi Trónufsán a' józan Szabadságnak kellemetes bírtokában uralkodnak a' Nemzetek! —

Ez a' Nemzeti Nyelv' virágzásának az ereje! és hogy minekutánna a' Nemzeteket egymástól elválasztotta, 's különkülön Országokra felosztotta: őket olly tökéletességre, és ditsőségreis vezérellye, mellyet az Ísten, és Természet az emberi Nem számára kélzítettek.

Azt mondja egy a' legérdemesebb Magyar Hazafiak közzül; „*Minden Nemzetnek különös Geniussa 's Természete van, a' mellyet akkor vesztel, a' midön Anya Nyelvét változtattya; lész belőle olyan, mint mikor a' Diófába Szilvafát óltanak.*“ Igaz ez, de szomorú Igazság a' Magyarra nézve. Bár csak a' Magyarok példájával soha se mutathattuk volna meg! — — Nem mondom azt, hogy a' Bétsi Udvarnál szüntelen való lakás, és annak fényessége változtattameg sok Hazánk fiainak

Magyar Geniusát és természetet — nem mondom azt — — hanem hogy Nemzeti Magyar Nyelvünknek elfelejtése, vagy éppen nem tudása vetkeztette veleek mind azt, a' mi Magyar Magyarának tészzen, és (csak Nevezeteket hagyván mint Ősi Gyökereknek a' Magyar Név alatt) őket olly állapotba helyhezette, melly az igaz Magyar tulajdonságával, kívánságával és izlésével éppen ellenkezik. Mi kellett pedig egyéb a' közelebb elmúlt tíz efsztendőbéli Időnek, hogy azon fattyait megszülhesse, és még az ezekkel ellenkező Magyar természeteket nevelésekre kényszeríthesse — mellyeknek fojtogatásában már most, az igaz Magyar Szív magyaroffan forgolódik. — — A' Görög Nyelvvel, a' Görög kényeség és rátartásis elveszett, és tsúfúl által változott egy Török durvaságra: valamint szintén a' *Római Méltóság*ból a' Deák Nyelv veszedelmével és elváltoztatásával egy fertelmes Oláiz puhaság származott. Hát vallyon a' Nemes Magyar Nemzet szívéből édes Anyanyelvének veszedelmével, és elpulztulásával a' MAGYAR DITSÖSSÉGET mitsoda Nemzetnek természeti tulajdonsága szándékozta kitörteni? — A' Magyar, Magyar maradt volna, ha mindjárt a' *Katalauni* mezőkön lizorúlt volna; és a' Frantziából soha se vált volna Magyar, ha mindjárt Pannoniába költözött volna is Orizágából: tehát nem teszi a' Magyar Magyarra Hazája, 's lakó földje; hanem Nyelve és Természete. Lám, hova lettek azok a' Gothufoknak fokféle Nemzetségi, kik Magyar Hazánk körül ezer Efsztendők előtt laktanak? Más Nemzetek Nyelvét megtanulván, Anyanyelveket elfelejtették, 's evvel Neveketis,

min-

minden Nemzeti tulajdonságokkal együtt elvesztették, — és most zsellér név alatt lakják tulajdon Hazájokat. — Minden többre való vágyás nélkül viselik azt az igát, mellyet a' rajtok uralkodó Nemzetségek előre gondatlan nyakokra szorítottak. — —

A' Görög és Római Birodalomnak veszedelmével nem pufztítottak el annyira a' Lakosok, hogy egészlen újj Nemzetségeknek lakó földjeiké váltanak légyen híres Tartományaik, éppen nem; hanem egyedül hatalmas Győzőjök Nemzetségének velek való ölzve keveredéséből származott Nyelveknek kortsofodásával jutottak arra, hogy természeti tulajdonságok meghafonlott, és az eddig való Nemzeti különbség a' nyelvbéli Ölzveeredéssel egészlen elenyészett légyen. Így lettek azokká, a' mik nem vóltak! — A' régi Római Méltóság annyira megtsükkent benne, hogy egész Olasz Ország egy minden természeti tulajdonságával bíró *Római Kától* formálni; Török Ország pedig minden Ásiai 's Áfrikai Tartományaival együtt, egy *Spártai Likurgust* fajzani, már most elégtelen légyen. —

Egy, Hazánkbanis híres Monteszkiö, azt mondja, hogy: *tsak a' Musikának megváltoztatásais, megváltoztathattya az Országok Igazgatásának módját*, hogy ne változtathatnámeg tehát a' Nemzeti Nyelvnek megváltoztatása? Ha ez (a' mint igazis) újj szokásokat újj erköltsöket szül 's a' gondolkodás módjátis feltseréli; tehát a' Nemzet' Természetétis változtattya: 's evvel a' Törvények megváltoztatásatis maga után vonnya. — Mi lett vólna úgy a' Nemes Magyar Nemzetből, ha a' Nemes Nyelv továbbis fen maradott vólna Országunkban?

ban? — — Valóban Második András ditső Királyunknak Arany Szabadság Levelét nem sokára egy, csak a' régi Magyarokat gyönyörködtető álmoknak tartottuk volna! — — Ellenben tehát ha a' Deák Nyelvetis elhagyván, édes Anyanyelvünket iktattjuk bétermészeti helyébe, mennyire fogunk közelíteni azon természeti de nemes tulajdonságihoz a' Nemes Magyar Nemzetnek, mellyekkel bírt az előtt, minekelőtte a' Deák Nyelvet Pogány Vallásunknak változtatása szükségessé (de csak egy darab ideig) tette édes Hazánkban. Akkor fogjuk valóban érezni azon boldogságot, mellyet a' Magyar józan Szabadságnak kelemetes Birtoka szül: és akkor lélzünk valóban azon állapotban, mellyet az Isten, és Természet a' Magyarok Számára készitettek; külömben (ha Nyelvünk megmaradnais egydarabig) Nyelv, Ruha, Szabadság, Ősi Szokás, és Magyar természet nélkül lévén, édes Nemzetünk nem sokára azon halomra omlana, mellyre már sok híres Nemzetek Elszendő Századok előtt lehullottak.

Nem ok nélkül való vélekedés azis, hogy a' *Nyelvek természetének hasonlatosságát követi a' Nemzetnek Polgári állapotjának mi-volta.* Mert olvassuk azt hogy a' Német Nyelvnek sokkal nagyobb hasonlatossága légyen a' Görög, mintsem a' Deák Nyelvhez; és valóban mit ábrázol a' Kerületekre felosztott Német Ország egyebet, mint Görög Ország Várolainak különkülön való Birodalmait. A' Nemzeti Magyar Nyelv pedig sokkal hasonlóbb a' Deák, mintsem a' Görög, vagy másféle Nemzet Nyelvéhez, kevés külöbségeis vagyon egy Magyar Szabadsággal élő Nemes Embernek a'
haj-

hajdani Rómának Polgárjától. Ha ditsősé-
gére válhatott a' régieknek Római Polgársá-
gok, a' mostaniaknak pedig (kik főkéle Nem-
zetekből lévén, felelten találkoznak Orszá-
gunkban) Magyar Nemetségünk : Nints oka,
hogy Nemzeti Magyar Nyelvünket (mellynek
virágzásától egyedül függ mind természeti tu-
lajdonsága Nemzetünknek; mind pedig Polgá-
ri állapottya Országunknak azon karba ne
helyheztesük, mellyben még nagyobb ditső-
ségére, és tartóbb boldogságára szolgáljon
Nemzetünknek.

De erre azt mondja talán egy része ér-
demes, de bártortalan Hazánkfiainak : tehát
akár Magyar, akár pedig Deák Nyelven be-
széljük : régi természetünk mint eddig meg-
marad : és Polgári állapottya Országunknak
jó lábön áll. Mivel pedig a' Deák Nyelv az
Ország köz dolgaiban közönségesebb Neme-
tünk Anyanyelvénél ; eddig volt izokálunk-
nál jobban megeggyez : a' külső Nemzetekkel
való értekezésre, és a' benne lévő sok Tudo-
mányok' megtanulására alkalmatosabb 's a' t.
Tanátosfabb azt megtartani, és ezutánis kö-
zönségese tenni Hazánk elő kelő dolgainak
folytatásában, mintsem általa nyert tökéle-
tességét és halznát a' Magyar Nemzetnek
nem nézven, hálaadatlanul megvetni ; sok
Századoktól fogva bírt Jussaitól megfosztani,
és a' Hazadolgainak folytatásától egészen el-
títani. De kedves Hazánkfiain! Soha ugyan
a' Deák Nyelv még annyira nem ment Orszá-
gunkban, mint e' közelebb múlt ötven Eszten-
dők alatt; de soha semis közelgetett alattom-
ban édes Hazánk olly írtóztató romlásra mint
ez Idő alatt. — — — Valamint hogy az ide-

gen Nyelvnek befogadása és az Anyanyelvnek való megvetése, utálása, és elfelejtése, más természetbe öltözteti az egész Nemzetet: úgy különösen az egyes személyekben is hasonló változást okoz: megváltoztattya bennük Nemzeti hajlandóságokat, és természeti tulajdonságokat gyökerestől kiírtya szíveikből, született Földjökhöz való szeretet helyét megvetést: Nemzetek szokásához utálást: Hazájokfijaihoz való hidegséget oltogat beléjük; és pedig olly mértékkel, a' mint tudniillik az idegen Nyelvet édes Anyanyelveknél többre betsülük. — — — Ez az oka mostani állapotunknakis: — Mellynél Árpádnak hódító híres Fegyvere valóban jobbra arányozott! — A Deák Nyelvbe (melly olly erőszakkal hoztattottbá Országunkba, mellyet csak Szent István ditsüült első Királyunkhoz lévő szeretete a'Magyar Hazafiaknak szenvedhetettel. —) Sokan a' később fajzásból annyira belé szerettek, hogy tulajdon Anyanyelveket csak nem elfelejtván, magokat egyedül ezen idegen vendég Nyelvnek gyakorlására szentelték; mások pedig magokat ennek értésével a' többiektől megkülömböztetvén, olly teketetet öltöztekfel magokra, mellyel Nemzetünk más érdemes fiait megvetették; azon Tárfaságokat elhagyták; 's egy idegen Nemzetnek holt szájában keresték mind mulatságokat, mind tudományokat, mind pedig böltséégeket. Két különböző akarat származott tehát, ezen kétféle Nyelv miatt szakadozott Hazánkiai hajlandóságából és hathatósan uralkodott háborgó Szíveikben, melly édes Magyar Hazánkat gyakran olly viszontagságokba keverte, mellyből nem egyéb, hanem

tsak egyedül a' Magyarok Istene szabadíthat-
tahi. — Ezért kellene olly igen pártját fog-
nunk a' Deák Nyelvnek? Bomlik ez által a'
Magyar Termézet; és Polgári állapottya
Országunknak szüntelen való háborodásban
vagyon.

Tekintsük tsakmeg egy kevelsé édes Ha-
zánkat, és velsük ölzve Európának, de bár
egész Világnak minden Tartományaival; egy-
szeribe megláttjuk azt a' külömséget, a'
melly ötet ezek közt megjelesíti. Édes Ha-
zánk olyan, mint egy kis Világ, mellyet
Európának majd mindenféle Nemzetségi lak-
ják; (ide gyülekeztek ezek, vagy azért, hogy
termékeny Földjeinknek ökis hasznát vegyék;
vagy azért hogy magános Uralkodójoknak
hatalmokat elkerülvén, rabiszolgaságokat az
édes Magyar Szabadsággal felváltsák.) De
éppen azért nints egy Országis, melly ezer
Éltendők alatt olly változásokon, és hábor-
gásokon ment volna keresztül! Mintha egész
Világnak vizontagságait ő néki magánakis
kelletett volna szenvednie! — A' meddig Ele-
ink a' Kapitányok, és Vezérek által igazgattak,
mind született Magyarok lévén, Anyanyelvün-
kön beszéltek; egy volt a' szívek, egy volt a' Lel-
kek; legkissebb háborodást sem szenvedett Biro-
dalmok — Sz. István alatt a' Keresztényi Val-
lásnak felvételével, és a' Deák Nyelvnek bé-
hozásával, tsendélsége Országunknak párt-
ütésekkel, és zenebonákkal felváltatott; és
egyformán tartott Péter, Aba, András, Béla,
és Salamon Királyok Idejekben a' belső Egye-
netlenség, a' mikor tsak ugyan mégis fogyni
kezdett, mivel az eggyik gyújtó Ok, a' Ke-
resztényi Vallás, az Onokákban közönségsé,

és tulajdonná lett; de a' másik, tudniillik az uralkodó Deák Nyelv fen maradt, és lapangó szikrákat hintetget a' vérséggel egy; de két Nyelv által egy más közt különböző Magyar Nemzeiben. Gyúlladoztak ezek akkor jobban, a' midőn tudniillik Árpádnak Nemes Vérért elfogyottnak lenni gondolták, és idegen Országokra mentek Királyokat keresni Eleink: mert fokát az idegen Nemzetekből velek együtt béhoztak Országunkba, kik a' Magyar Nemzet közé keveredvén a' belső alkalmas tsendeségetis még jobban felháborították. Egy se volt a' Nagy Lajoson kívül a' ki Pártosokat nem látott volna Magyar Hazánkban. — — Most, minekutánna a' Partra jutottunk: a' legközelebb való halálos sülydedéseketis meghaladtuk: nézzük egy kevelsé forra a' Világnak minden Tartományait; megláttjuk, hogy benne azon temérdek egyenetlenségek, 's belső háborúságok nem találtak, mellyek nálunk Hazánkban testét minden úntalan szaggatták, és miért? mert egy Anyanyelvek, Ruhájok, Szokások, Vallások lévén; Szívek mindég egyet értett, egyet óhajtott; egyet tselekedet. Nálunk pedig ez mind fokféle volt (de még mostis! —) Azért különbféle képpen érzettünk, óhajtottunk és tselekedtünk. — Azok, a' mi haszontalan, a' mi káros egy Szívvel Lélekkel kitaltyák Országokból; mi ellenben az öszve keveredés miatt kéntelenítettünk betsülni és pátyát fogni. — Innét azoknak ha bajok vagyon, az tsak Királyokkal szokott megtörténni; nálunk pedig ezen kívül az egyenetlenség magunk között származik, és tulajdon Vérünket izomjúhozza. — — Hogy tehát a' Magyar

józan Szabadságnak kellemetes birtokában, olly tsendes, és békeféles Századokat élhesünk, mint más Európai Nemzetségek; ne szégyenlyük ditső Eleink legelső ártatlan szokárait bévenni, és azoknak rendtartásokat mindenekben követni: mert ezek (mind a' Magyar természetű Tulajdonságoknak valóságos Szüleményi lévén) olly Tökélletességnek uttyába vezérelnek bennünket, mellyből (ha csak magok a' Fő Magyarok önként kitérni nem szándékoznak) semmiféle Hatalomnak erőszakja se térítheti. — Ebben a' Vallásoknak mostani külömbisége semmiképpen meg nem akadályoztathat bennünket; mert közönségesen a' Vallás, mivel későbben támadott a' Nemzeteknél; nem teszi a' Nemzeti Lételt. Az egy Magyar Nyelv által oda jutunk, a' Hova Bóldogságnak kívánságától felgyúlladott Magyar Szívünk szándékozik. Ez azaz egy Elköz, mely minket a' sokféle idegen Nyelvektől, Ruháktól, idegen Szokásoktól: és Rendtartásoktól: Országunknak zavaró igazgatásbéli módjától (mellyek mind belső megvesztegetésünkre tzeleznek! —) 's egy szóval a' mi gyengeséginktől megszabadít (mellyeket hogy most örökre elveszthetünk, hálá a' Magyarok Istenének: de nem tudjuk mikor ezután: ha ezen alkalmatosságot örömnünknek Nagyságából származott Jó szívűségünk gondatlanul és vizsgálatlanul elereszti —) a' mi mindenféle Gyengeségeinktől mondom, megfog tiltítani bennünket a' Nemzeti Magyar Nyelv, és olly erős és igaz Magyar Állapotba helyhezteni, melyet a' bölts Európának Országis Példa gyanánt szemlélhetnek.

Nem egyébert kergették a' Spanyolok a' Szeretsenyeket, és a' Zsidókat Hazájokból, hanem hogy elmelőzzék nyakokról azon veszedelmet, mellybe egy Országnek Igazgatásában lévő külömbféle Nemzetbelieknek külömbféle Természeti 's Erköltsi juttathatták volna. Jól tudták ők már a' sok példákból Arisztótelesnek ezen szavait. „A' kik eddig zselléreket, és jövevényeket Városokba (Országokba) befogadtak, azok többnyire belső háborúságokkal nyomorgattattak,“ Mert valóban az olly Hazában az Igazgatásnak Tagjai külömbkülömbféle Nemzetekből lévén, külömbkülömbféle Természettekkel és Erköltsékekkel bírnak: Azt mondja pedig a' híres SZAAVEDRA, hogy a' külömbkülömbféle Erköltsök nagyobb ellenségek a' Hazában, mint a' Szomszédok. És ezt édes Hazánk történet Könyveis eléggé bizonyítják; mennyire kell tehát azon iparkodnunk nekünkis, hogy a' belső háborgásoknak és egyenetlenségnek el-mellőzésére: a' Magyar természeti tulajdonságoknak megállapítására olly eszközöket hozzunk Országunkba, mellyeket, a' Nemzeteknek tsak nem mindenütt való közönséges szokása bizonyosá tett; mennyire kell azonis gondoskodnunk, hogy Hazánknek Igazgató és szolgáló Tagjai egyenlő Természettel, és Erköltsökkel bírjanak, mivel mind tsendefsége; mind bátorsága; mind pedig erőssége édes Magyar Hazánknek ezen építetik! Nem kell sehová mennünk. — Nem szorúlunk a' lerogyott hajdani Rómának mohos hantyaíra, hogy azok alól szedegessükki híres Polgárjainak rothadozott Irásait, és azokból tsináljunk magunknak egy olly különös

lönös Nyelvet, mellyet hogy tsak valami képp' megérthetünk is, minekutánna Deákul már jól tudánk; újra roszszúl kelletik tanulnunk: nem szorúlunk arra. Ha a' Természet öket különös Nyelvre tanította; minket is tanított, 's a' mellyért életünket inkább kotzkára vettyük; mintsem hogy egézfien elfelejtsük, esküszünk!!! — Ez az az édes Magyar Nyelvünk, melly annyira öfzve kapsolja Hazánk Naggyainak szíveit, oly egyenlő hajlandóságokat és kívánságokat önt beléjük: oly egy forma természeti tulajdonságokkal ruházzafel öket, hogy a' Magyar Haza és Nemzet hafznát: nem különbenn ditsőfségét, és bóldogságát megszerezi, mindenik életénél nagyobbra fogja betsülni. Elmúlnak akkor azon vilzontagságaink, mellyeknek leírásával teli vagyön mind a' három fordulója Királyjainknak, és azon Idök jönnek vizfsza, a' mellyekben a' Deák Nyelvnek híres Nemzete 's ama nevezetes Róma, Szolgája vólt ditsőfséges Nemzetünknek: azok az Idök jönnek vizfsza, mellyekben az Egyetértésnek: Haza, Nemzet szeretetének: a' fő Vezérhez való hívségnek megbizonyítására halhatatlan Öseink tulajdon Véreket közöngették egymásra, és meginni nem útálták: azok az idök jönnek vizfsza, a' mellyekben a' Magyar' Neve rettentő vólt egész Európában. De mind azon által úgy jönnek vizfsza, hogy a' vadságból szelídség: zz üldözésből emberfzeretés: az együgyüségből tökéletesség származzék; és az a' félelem, melly egézf Európát valahá reszkettette: a' Nemes Magyar Nemzetnek bámulására, és tsudállására változzék.

Nem akarjuk mindazonáltal a' Deák Nyelvet annyira eltörteni Országunkban, hogy annak még emlékeztető jele se láttatassék maradékinknál, éppen nem; a' mennyire azt az Anglusok, Frantziák, Olaszok és Németek gyakorolják annyira fogjuk miis taníttatni Oskoláinkban, és valamint hogy ök azt tsak azok számára rendelik legiakább, a' kik mélyebben szándékoznak a' Tudományokban és Mesterségekben forgolódni, és életeket egyedül tsak a' Tanúlásra, és Taníttásra szentelni; miis úgy tselekezzünk és így valamint nekik; úgy nekünk se lesz többre szükségünk: mert mind a' kül Nemzetekkel való értekezésre, mind pedig a' benne elrejtett Tudományok megtudására elegendő készségünk marad: Országunknak némelly, tsak egy darab ideig tartó nyelvbéli Szükségeit fellegítjük: 's egyszer'smind kész út tartunk Anyanyelvünknek mind az Ország dolgainak folytatásában; mind a' józan Tudományok, és Mesterségek megtanulásában való tökéletes alkalmaztatására. Megadjuk mind azt, a' mit eddig érdemlett a' Deák Nyelv Nemzetünknel, mind pedig a' mit ezután kívánhat tőlünk. Azon háládatosságot, mellyel eddig vieltettünk hozzá azért, hogy onnyi pallérozottságra legítette Nemzetünket, soha se fogjuk tőle megtagadni; hanem inkább hozzá való szeretetünkkel és hajlandóságunkkal minden untalan bizonyítani. Eránta való mindenkori szíves Indulatunkat ezutánis fenn tartjuk: és mind addig, méglen egész Európának szájából kinem hal; Hazánkban minden idegen Nyelvek felett legelső és legfőbb helyet rendelünk néki, hogy háládatlanok ne legyünk azon

azon Nyelvnek elvesztéig való betsülésében, mellynek gyakorlásában olly szorgalmatosok valánk sok időkig.

Ezen újj, de a' legrégiebbel megegyező szokás az, melly minden Európai Nemzeteknek helybehagyását megfogja nyerni a' nélkül, hogy azon töprénkedjenek: vallyon ezen változtatással a' réginek veszedelméből származott újj szokás a' Magyar Nemzetnek törvényeiben, jussaiban, vagy szokásiban tesz e' valami gántsot, mellyből álhatatlanságát vádolhassák Nemzetünknek: mert ha tefzis; az egy szerentsés eset, tudniillik, melly a' Nemes Magyar Nemzetet óhajtott ditsőségre vezérli. Ha pedig nem tesz; tehát ezen józánul gondolkodó Világban miokra való nézve maradna egyedül a' Magyar ollyatén állapotban, melly ötet kötve tartya valóságos boldogságának elérésében? Itt tsak valamelly Nemzetnek irígysége, vagy pedig némely Magyarok kurta előre való látása szólhat ellent; de az, a' kiknek szívét sem az irígységnek dühössége, sem a' tanúlatlanságnak letettsége elnem foglalta, örvend rajta, és sürgeti azt, az illetén dologban, azt tartván mindenkor Harmadik Fülep Római Tsálzárral. „*A' mit roszszúl kezdettünk; ne sajnáljuk megváltoztatni.*”

A' Deák Nyelv vólt azaz eggy út, melly által az idegenek beférkezhettek, és a' hivatalokrais feljuthattak Országunkban; tudni való dolog pedig az, melly szerentsetlen légyen azon birodalom melly kéz Utakat tart mindenféle jött ment idegeneknek titkaihoz és rejtekihez való beférkezésre. Azt mondja a' tudós SZAAVEDRA „*Noha talám sokan az*
b 5 *idege-*

idegenek közül hívek volnánakis, tanátsoffább mégis őket egészen eltiltani az Ország igazgatásbéli, és a' köz kintstárházi hivatal folytatásoktól: leginkább mivel ők nem jobbágyok, vagy az Országbeliekkel nem egy forma állapotúak; ne hogy (a' mi illetlen) más Országának titkait fűrkészhefsek. “ Mert úgymond másutt. „A' midön ezen férgek a' titkoknak gyökereit elrágják; a' legnagyobb fátis földre döntik. Nem mondom azt, a' mi velünk történt hogy, a' Deák Nyelv árnyékában annyira megnevekedett légyen az idegeneknek Nyelve, hogy mind azt, mind pedig édes Anyanyelvünket éppen már tsak elnyomni szándékozott; hanem egyedül azt említem, a' mi ezt szülte, hogy tudniillik: mind azon idegenek, a' kik akár a' Deák, akár magok Nyelvek által kivándorolván Hazájokból (mellyet elhagyni kevésnek ítélték) Országunkban tisztségekre és hivatalokra jutottak: tsak mégis hazafelé vágyódtak: és ha egyébképpen hazafiúi köteletségünket megnem tehették, legalább tulajdon Nemzetjeknek, vagy pedig szülő Hazájoknak mások lenyomatásán való felemelésével vagy hafznakeresésével igyekeztek hajlandóságokat megmutatni. Elhalgatom azt hogy az ollyatén idegenek, a' kik szülő Hazájokat minden megilletődés nélkül hagyatták; és természeti Nemzetségeket megútlhatták; azon Hazátis elne árúlhatták és azon Nemzetségetis ne gyűlölhették, mellyhez őket kétszinúségek kevés hafzonért egy darab ideig ragasztott. —

Mi Magyarok azon panaszolkodtunk még eddig mindéig, hogy idegenek tétetnek hivatalokba, és Hazafiai megvettettek; a' nélkül

kül hogy elrontottuk volna azon Útakat,
 melyek a' tisztségeknek elnyerésére többnyire
 nem vezetik az igaz és tiszta Magyar; hanem
 a meghafonlottat, és az idegent. Imé! nézzük
 meg tsak az Ország kintses Tárházát — ezis
 idegenek által nyitogattatik, pedig tsak azért,
 mivel a' Magyar annak a' Nyelvén beszélni nem
 tud — mintha bizony, tsak az idegen Nyelv
 tudná olvasni az aranyát, kintseit ölzve
 szerezni a' Magyarok Koronájának, és kintses
 Tárházának! — — A' mi termékeny Országunknak
 legkellemetesebb gyümölsét idegenek által
 szedetttyük, mi magunk vele keveset, vagy
 semmitsem gondolván, ugyan tsak idegenek
 által kedveskedünk vele tulajdon Királyunknak
 és szolgálunk Országunknak. — — Soha egy
 kapu se zárhattyael jobban az idegeneknek
 Hazánkban a' tisztségekre való alkalmaztatáfokat,
 mint a' Nemzeti Magyar Nyelvnek közönséges
 bévétele. — Akkor egyszerre azon állapotbanis
 tökéletes léfzen a' Nemes Magyar Nemzet,
 hogy ötet az idegen Nyelveknek nem tudásából
 származó szüksége, nem kényszeríti az
 idegenek felvételére. — Mi önnön magunk
 fosztottuk meg magunkat eddig mindezeketől
 és mégis mi panaszkodunk, hogy Nemzetünk
 a' hivatalokra közönségessen nem alkalmaztatik.
 — — Mindazonáltal eddig volt forfunkon ne
 boszfzankodjunk: mert jól tudjuk, hogy
 eleink a' Deák Nyelvhez való szeretetek
 miatt, a' Tudományoknak és józan Mesterségeknek
 közönséges elterjedését megakadályoztatták:
 Ők voltak valóságos okai annak, hogy a'
 mostani Onokájik édes Hazájokban mint
 idegen tartományokban lévők

úgy

úgy nézettetek! — Mert minekutánna az időknek folytával a Tudományok és Mesterségek napról napra mind jobbanjobban gyarapodtak, és nagyobb tökéletességre jutottak; az uralkodóknak egymásra nézve való iparkodások, és a tökéletességre való törekedésekis nevedek: evvel a Tudományoknak érdemek, a tanútnak Szerentséjek nyölt volna; Hazánkiai kik az idegen Nyelvekben való járatlanságok miatt a józan Tudományokat és Mesterségeket nem tanulhatták, a magok Anyanyelveken pedig nem akarták; önként megengedték magokat a kül Nemzetektől, (kik mindezeket tulajdon Anyanyelveken könnyen tanútnak) felül haladni, és evvel majd minden hivatalokat, s azoknak folytatásokat nekik által engedni, innét a Bányászok, Harmintzadosok, Dézmáfok, Sóstisztek s a t. egyizóval: minden a Magyar Korona és Kamara Jóságáiban lévő hivataloknak és dolgoknak folytatásában olyan idegenek lettek tisztvifelőkké, a kiknél a Magyarok soha olly nagy számmal nem boldogulhatnának. — — Többnyire minden hivatalokban idegenekkel élt eddig a Magyar Haza, és pedig minden példa nélkül! — — Mennyire Szerentsétlenebbek vagyunk ebben a dologban nem tsak az Európai, hanem más pallérozatlan Nemzetségeknélis — a kik ezt sohasem tapasztalták Országokban — Úgy láttzik hogy mi „*Mint egy a természettől arra vagyunk készíve, hogy honnyainkat megvefsük: és az idegeneket imádjuk. — Semmi lelki-erőt, semmi tudományt, semmi tanátsot magunkban lenni nem tartunk, hanem tsak az idegenekben*“ azt mondja rolunk SZAA-

VEDBA. Pedig így int bennünket a' szent Lélek „*Ha közidbe erefzted az idegent, fel-forgat téged szomorúságodban, és eltilt a' te tulajdonaidtól!!!* — és még se tanulunk!

Édes Anyanyelvünk a' közelébb elmúlt esztendőekben olly veszedelembé jutott már, hogy néki vagy éppen veszni; vagy pedig a' *Tzigányok* Nyelvekkel egyenlő állapotba szorúlni kellett. Ezen szerentsétlen alkalmazottsággal, édes Nemzetünk magzatis annyira szorongattattak, hogy tulajdon Anyanyelveket elfelejteni kénytelenítették. — Az történtmeg velünk valóban — a' mitől a' régi Frantziák tartottak, — a' kik mégis okossan észrevették azon méltatlanságot, mellyel a' zselléreknek befogadott és mégis az uralkodásra törekedő Maszfziliabéliek valaha teendők valának Nemzetjeken — Legigazabbat jövendölt meséjével a' kis Király *Jusztinusnál* a' Magyaroknak; de azt még három Izáz esztendő (mint magokon történt próba nélkül való dolgot) elnem hitethették magokkal (más különben pedig könnyen hívő — —) Eleink —

Ha tsak most a' midön legjobb alkalmazottságunk érkezett, édes Anyanyelvünket az ő természeti helyébe nem helyhezgettük: és Országunknak minden előforduló dolgaiban alkalmaztattuk; tarthatunk tőle mind úntalan: ne hogy valaha még szerentsétlenebb állapotba jussanak maradékink, mint mi mostanában — a' midön tudniillik, még tsak segíteni akaró szándékunkatis a' lehetetlenség környékezze — 's mit érdemlünk pedig akkor, ha Nemzeti Nyelvünknek mostani megvetésével édes Nemzetünk' utolsó veszedelmét

mét önnön magunk fiettettyük? nem egyebet, mint — régen meghidegülti hamvainkra igazságos átkait elkeferedet szerentsétlen maradéknak — — — De mit mondok — vagyon talám olyan Magyar a' ki Nemzeti Magyar Nyelvünknek közönségesé való tételét megakadályoztassa, és a' helyet az idegen Nyelveket többre betsülje, azon Nyelvet a' melyre ötet a' természet és nevelő Anya tanította megútálja, megvesse és kitiltsa Hazájából? — Nem hiszem, 's el semis hihetem soha, hogy olyatén szándékban légyen már csak egyetlenegy Magyaris. — Mert ha mindjárt, eddig a' Magyar egynek a' legnagyobb kintsek közül tartottais a' Deák Nyelvet, általlátta már most, hogy a' nagyobb kintset ennek vakító fényessége miatt elvétette, és azt a' maga porában heverni hagyta. Olyan kintset pedig, mellynek más pallérozott Nemzetek példajaként, az ára megbetsülhetetlen, a' boldogság, ditsőség és a' tökéletesség megnyerése valóságos tulajdonsága; a' maga porából felnem venni: eggyesült erővel kinem pallérozni: és a' Magyar Sz. Koronára (hogy minden Országaidra kiterjedhessen fényessége) nem helyheztetni, csak a' törekezik; a' ki azt kívánja, hogy a' Magyar tudatlan légyen, hogy gondolatit csak az eleibe vetett írások — határozzák: hogy a' nyaka az — — eggyüségnek jármából soha kine szabadúlhasson — — Meggyőzöttetett már arról egészen a' Magyar, hogy több, és tanátsoffabb légyen az Anyanyelvet természeti helyébe béhelyheztetni; mint sem az idegen Deák Nyelvnek tehetetlen árnyékában rettegni szüntelenül: Mert eztet egy véletlen zivatar megént könnyen

nyen elpufztíhattya; (de hogyis lehetne más-képp? — holott — —) Nemzeti Magyar nyelvünket pedig, mellyet egész Nemzetünk élete erősít, természeti helyéből semmiképp' kinem ingathattya.

Azt tehát éppen nem hiszem, hogy a' mit más Nemzetek örömmel óhajtottak, és béfogadtak, azt a' Magyar hideg' vérrel megvet-hesse: mert tsak egyforma minden igaz szívben a' Hazához, és Nemzethez való szeretet: 's egy forma azok boldogságának kívánásais. A' mit az Olasz, Frantzia, Anglus, Német, Spanyol, és még a' *Törökis* helybe hagyott, azt a' Magyar se vetimeg: hanem ezek példajaként, a' mostani jelenlévő Ország Gyűlésének alkalmazásával Nemzeti Anyanyelvét olly állapotba helyhezteni, mellyből nyilvánságossan kitefsék, hogy édes Hazánk, Magyar Ország — és az marad mind addig, méglen ditső Nemzetünk végső veszedelme édes Anyanyelvünket egyszeribe örökre elnem törli, és tulajdon vérünket mindegy tseppig elnem fogyasztja. — Annál inkább megvagyok pedig erről győzet-tetve, mivel olly időbe jutottunk szerentsénkre, mellyben egy olly Fejedelmünk él, a' ki-nek minden igyekezetei az ő igazgatására bizat-tatott: Nemzetek boldogságának megszerzésére arányoznak. † Jól tudja Második LEOPOLD azt, hogy az Anyanyelvnek virágzása, és közönséges létele, olly boldog, és szerentsés állapotba helyhezteni az Országot, hogy méltán fok irigy szemeket kényszerítsen maga ellen: mert az Anyanyelvvel való egyforma élés minden külömbséget elölt a' Nemzetben: egyenlő mértékkel izlelteti a' józan tudományokat és mesterségeket: a' társaságokat, mellyek a'

köz-

közjónak előmozdítására vannak, gyarapította: a' kereskedésnek járt útát kélzít: a' világosodást (a' vagyis az okosodást) a' könyveknek olvasásával és könnyű értelmével még a' községbenis annyira felfegiti, hogy a' nagyobb és alacsonyabb Rendek között, tsak az Uradalmak, nem pedig a' józan gondolkodás módja tsináljon külömbiséget. Jól tudja ő azt, hogy az Anyanyelvnek virágzása a' józan tudományok és mesterségeknek elzárt titkait nyilvánlatkoztattya, mellyeknek világossággal az idegen Nyelvek tanulása mellett lünlödő, és a' tudatlanságnak fetétttségében borongó Nemzetet a' tökéletelenségnek uttyára vezérli, és kevés idő múlva azon állapotba helyhezteni, mellyben ő a' más Nemzetekre való szorúlától egészízen megszabadúl, maga kebeléből kiteelvén minden előfordúlható szükségeit felfegítő melter 's gazda emberrel: nemző 's termő jószágai.

Jól tudja ő azt, hogy az Anyanyelvnek változtatásával a' Nemzetis azon természetet öltözfel magára, mellynek a' Nyelvét megtanúlja; azt pedig tudom valóban, meg nem engedi, hogy a' Magyar vitézség: ditsóságra vató vágyakodás; és olly egyenes jószívűség elveffzen 's elenyéffzen, és más valami *hitványja a' Magyar Név mellé illetlen természeti tulajdonságokba* öltözzön édes Nemzetünk. — Jól tud a' ő azt, hogy az egész Magyar Nemzetnek szives édes Anyanyelvünk felmagasztalásával a' pulztákból királyi udvarba való fogadásával úgy annyira megnyeri, hogy benne elpártolhatatlan legdrágább kintsét örököffen szemlélje — Mivel pedig *Jobbágyinál szíve az ő minden kintse!* több mint bizonyossak lehetünk szerentsénkről.